

378. *Rheum ribes* L. — Խանձիկ հաղարջի — Ревень смородиновый

CRB 1 ab(iii,iv) + 2 ab(iii,iv)

© Մարտա Յեհուդա
© Marta Jehuda

Կարևորագույն: Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Հայաստանում գտնվում է ընդհանուր արևելյան հյուսիսային սահմանում: Հայտնի են 2 արարյուցսիաներ: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 10 քառ. կմ-ից պակաս է: Արևելյան խիստ մասնատված է: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների կրճատում ներքին գործոնների և անելավայրերի պայմանների փոփոխության պատճառով: Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման սպառնալիքի ենթակա տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա խոտաբույս է: Յարմուկները՝ առանց տերևների, հաստ, 50–100 սմ բարձրությամբ: Արմատները՝ տերևները՝ կործանվող, կաշենման, սրածև կտր կամ կտրավուն, մինչև 50 սմ տրամագծով: Ծաղկաբույլը՝ կիսագնդաձև բազմածաղիկ հորան: Ծաղկապատի թերթերը՝ 6, պակասթերթաձև:

Տարածում: Հայաստանում աճում է Շիրակի (Արագած գյուղի շրջակայք) և Երևանի (Մուրենավան գյուղի շրջակայք) ֆլորիստիկական շրջաններում: AOO 8 քառ. կմ է, լոկալիտները՝ 2, որոնց միջև հեռավորությունը 120 կմ է: Հայաստանից բացի, աճում է Նախիջևանում, Արևելյան Անատոլիայում, Հյուսիսային Իրաքում, Իրանում, Աֆղանստանում և Պակիստանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է միջին լեռնային գոտում, ծ. մ. 1200–1400 մ բարձրությունների վրա, չոր քարքայառ տեղերում: Ծաղկում է մայիս–հունիս ամիսներին, պտղաբերում՝ հունիս–հուլիսին: Ուտելի և կերային բույս է:

Մահմանափակող գործոններ: Մահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, անելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ մարդկին գործոնների ազդեցության հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանություն չի իրականացվում: Անհրաժեշտ է կազմակերպել հետազոտական աշխատանքներ նոր անելավայրեր հայտնաբերելու համար, իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. In Armenia the species is situated in the northern border of the main area of distribution. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 10 km². The area of distribution is severely fragmented. The species faces extinction caused by internal factors and changes in habitat conditions.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb. Flower stalks leafless, thick, 50–100 cm. Basal leaves petiolate, coriaceous, cordate–rotundate or reniform, up to 50 cm in diam. Panicle semiglobose, many-flowered. Perianth segments 6, petal-shaped.

Distribution. In Armenia it occurs only in Shirak (neighborhoods of Aragats village) and Yerevan (neighborhoods of Surenavan village) floristic regions. AOO is 8 km², the number of locations is 2. Besides Armenia the species grows in Nakhichevan, East Anatolia, North Iraq, Iran, Afghanistan, Pakistan.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in middle mountain belt, at the altitudes of 1200–1400 meters above sea level, on dry stony places. Flowering from May to June, fruiting from June to July. Edible and fodder plant.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by anthropogenic factor.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state, search of new habitats.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Гроссгейм А. А. 1945. Род Rheum.

Флора Кавказа, 2-е изд., 3: 95–96. Баку.

Аветисян Е. М. 1956. Rheum L.

Флора Армении, 2: 419–420. Ереван.

Rechinger K. H., Schiman-czeika H. 1965. Rheum L.

Flora Iranica, 56: 25–29. Graz.

Красная книга Армянской ССР. 1989: 202. Ереван.

Կազմող՝ Մ. Է. Հովհաննիսյան

Compiler M. E. Oganessian

379. *Groenlandia densa* (L.) Fourr. — Գրենլանդիա խիտ — Гренландия густая

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© Ռաֆ Գորբս
© Ralph Forbes

Կարեգործիչ: Վտանգված տեսակ է: Տարածման և քնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ-ից պակաս է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում բացակայում է:

Նկարագրություն: Բազմամյա ջրային բույս՝ մինչև 40 սմ երկարությամբ, ճյուղավորված ցողուններով և սողացող արմատներով: Տերևները՝ քափանցիկ, մանր, 1–2,5 սմ երկարությամբ, 0,3–0,8 (1,5) սմ լայնությամբ, եռաջիղ, հարթ կամ բույլ ալիքավոր եզրերով: Ծաղկաբույլը՝ հասկանման, 1,5–5 սմ երկարությամբ, մանրածաղիկ, 0,5–1 (1,5) սմ երկարությամբ կոթունի վրա: Պտուղները՝ 2,5–3 սմ երկարությամբ, կորավուն երկլանման, քթեակի տափակած, մեջքին ուղուցով, կորացած կարճ՝ 0,2–0,5 սմ երկարությամբ կտուցով:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Սևանի ֆլորիստիկական շրջանում՝ Սևանա լճի ավազանում (Սևան և Լիճք լճեր, Արգիճի գետի ավազան, Ծովակ): EOO՝ 225 քառ. կմ, AOO՝ 12 քառ. կմ, լոկալիտետները՝ 3: Ընդհանուր արեալը ընդգրկում է Արևմտյան Կովկասը, Հարավային Անդրկովկասը, Եվրոպան, միջերկրածովյան ավազանը, Անատոլիան և Հյուսիսարևմտյան Իրանը:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է վերին լեռնային և ենթալպյան գոտիներում ծ. մ. 2000–2400 մ բարձրությունների վրա, լճերի և դանդաղափոս գետերի քաղցրահամ ջրերում: Ծաղկում է հունիս ամսին, պտղաբերում՝ հուլիսին:

Մահմանափակող գործոններ: Գյուղատնտեսության և անտեսակա գործունեության պատճառով ջրերի աղտոտվածություն, կլիմայի գյուրալ փոփոխություն:

Պահպանության միջոցառումներ: Տեսակի անելավայրերը պահպանվում են «Սևան» ազգային պարկի տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km².

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial aquatic herb up to 40 cm with creeping rhizome. Stems branched. Leaves transparent, 1–2,5 x 0,3–0,8 (1,5) cm, with 3 veins and smooth or slightly undulate margins. Inflorescence spiciform, 1,5–5 cm long, few-flowered, on peduncle. Flowers hermaphrodite, small, perianth segments 4. Fruit rounded–reniform, slightly compressed, carinate, with short rostellum.

Distribution. In Armenia it grows only in Sevan floristic region (lakes Sevan and Lichk, Argichi river basin, Tsovak). EOO is 225 km², AOO is 12 km², the number of locations is 3. The general area of distribution includes the West Caucasus, South Transcaucasia, Europe, the Mediterranean Basin, Anatolia and North–West Iran.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in upper and sub–alpine belts, at the altitudes of 2000–2400 meters above sea level, in the sweet waters of lakes and slow–flowing waters. Flowering in June, fruiting in July.

Limiting factors. Water pollution as a result of economic and agricultural activities, global climate change.

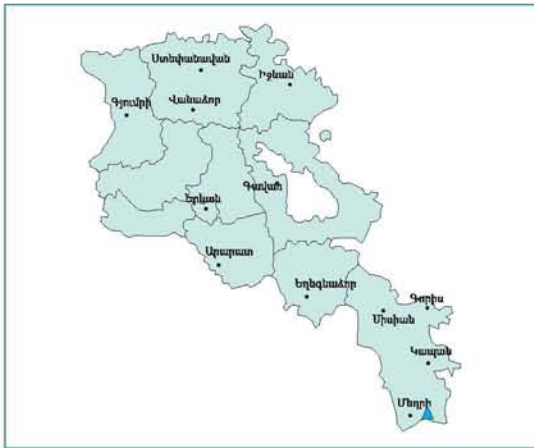
Conservation actions. Habitats of the species are situated in “Sevan” National Park. Necessary: monitoring of the population state.

Մկգրնադրյուններ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի, Ռուսաստանի ԳԱ Վ. Լ. Կոմարովի անվան Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA, V. L. Komarov's Botanical institute of AS RF.
Барсегян А. М. 1981. Водно–болотная флора Армении и ее анализ. Флора, растительность и растительные ресурсы Армянской ССР, 8: 53–120. Ереван.
Ханджян Н. С. 2001. Род *Groenlandia* J. Gay. Флора Армении, 10: 559–561. Liechtenstein.
Վազմուղ՝ Ն. Խանձյան
Compiler N. Khandjyan

380. *Asterolinon linum-stellatum* (L.) Duby — Աստերոլինոն աստղաձև — Астеролинон звездчатый

CR B 1 ab(ii,iii) + 2 ab(ii,iii)

© www.flponent.atspace.org

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Красная книга Армянской ССР. 1989: 203. Ереван.
Гроссгейм А.А. 1967, Род *Asterolinon*.
Флора Кавказа, 7: 180. Ленинград.
Leblebici E. 1978. *Lysimachia*.
Flora of Turkey, 6: 135–138. Edinburgh.
Wendelbo P. 1965. *Asterolinon*. Flora Iranica, 9: 32–33.
Graz.
Հավաքող՝ Ա. Ա. Ներսիսյան
Compiler A. A. Nersesyan

Կարեգործիչ: Արիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Հայտնի է մեկ արտալյացիա 10 քառ. կմ–ից պակաս տարածման և բնակության շրջաններով: Տեսակին սպառնում է աճեղավայրերի պայմանների փոփոխություն՝ կապված գյուղատնտեսական հանդիսների ընդարձակման և ենթակառուցվածքի զարգացման հետ:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 2 կարգավիճակով՝ հազվագյուտ տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Միամյա խոտաբույս՝ 1–5 (10) սմ բարձրությամբ: Տերևները՝ երկարավուն ձվաձև, հակադիր դասավորված: Մաղիկները՝ տերևառնքներում: Մաղկակոթերը՝ մազանման, պտղի ժամանակ աղեղնաձև կորացած: Բաժակի մասերը՝ աստղաձև չղված: Պսակը՝ ղեղնասպիտակավուն:

Տարածում: Հայաստանում հայտնի է Մեղրու ֆորիստիկական շրջանում (Աղարա): АОО՝ 4 քառ. կմ, լույսիտեղը՝ 1: Հայաստանից բացի, հանդիպում է Արևելյան Անդրկովկասում, Ղրիմում, միջերկրածովյան ավազանի երկրներում և Հարավարևմտյան Ասիայում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիզոգենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գոտում, ծ. մ. 900–1100 մ բարձրությունների վրա, քարքարոտ լանջերին՝ ֆրիգանանման բուսականության մեջ: Մաղկում է ապրիլ ամսին, պտղաբերում՝ ապրիլ–մայիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճեղավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ ճանապարհների շինության և գյուղատնտեսական հանդիսների ընդարձակման հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանություն չի իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել արտալյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. One sub-population is known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 10 km². The species faces changes in habitat conditions as a result of the expansion of arable lands and development of infrastructures.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 2: Rare species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Annual plant, 1–5 (10) cm. Leaves oblong-ovate, opposite. Flowers axillar, corolla whitish-yellow. Pedicels capillaceous, at fruits curved. Calyx lobes stellate-divaricate.

Distribution. In Armenia it occurs only in Meghri (Aldara) floristic region. АОО is 4 km², the number of locations is 1. Besides Armenia the species grows in East Transcaucasia, the Crimea, countries of the Mediterranean Sea basin and South-West Asia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 900–1100 meters above sea level, on stony slopes, among phryganoid vegetation. Flowering in April, fruiting from April to May.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by road construction and expansion of arable lands.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state.

381. *Cyclamen vernalis* Sweet — Արշարակ գարնանային — Дряква весенняя

VU* B 1 ab (ii,iii) + 2 ab(ii,iii)

© Կամիլա Թամանյան
© Kamilla Tamanyan

Կարեգործիչ: Խոցելի տեսակ է: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ-ից պակաս է: Սպառնալիքի կատեգորիան նվազեցվում է մինչև VU, քանի որ հայկական պոպուլյացիան սահմանակից է վրացականին:

«Հայաստանի Կարմիր գրքի» առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 0 կարգավիճակով՝ անհետացած տեսակ: Վերջին տարիներին կրկին հայտնաբերվել է և պոպուլյացիայի վիճակը համեմատաբար լավ է:

Cyclamen ցեղը ամբողջությամբ ընդգրկված է CITES-ի կոնվենցիայի հավելվածում:

Բռնի կոնվենցիաների հավելվածում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Պարսպաձև խոտաբույս՝ 5–10 սմ բարձրությամբ: Պարսպները՝ 3–5 սմ արանագծով: Տերևները՝ լայն ձվաձև, վերեւից՝ սպիտակավուն արծաթագույն խալերով, տակից՝ բոսորագույն կարմիր: Պսակի՝ մասերը օվալ, մեջտեղից վերևում ամրամեծ լայնությամբ, մուգ վարդագույն, մանուշակագույն, հազվադեպ սպիտակավուն, հիմքի մոտ՝ մուգ մանուշակագույն խալով և սպիտակ խալիկներով՝ ետմալի վրա: Գեղազարդային բույս է:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Իջևանի ֆլորիստիկական շրջանում (Աչաջուր, Գետահովիտ, Կոցի): EOO 460 քառ. կմ է, AOO՝ 20 քառ. կմ, լոկալիտները՝ 3: Հայաստանից բացի, հանդիպում է Մեծ Կովկասում, Անդրկովկասում, Թալիշում, Թուրքիայում, Հյուսիսարևմտյան Իրանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոգենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գոտում, մ. մ. 700–1200 մ բարձրությունների վրա, անտառներում, անտառի եզրերին, բացառներում: Մաղկում է հունվար-մարտ ամիսներին, պաղարեքում՝ փետրվար-մարտին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ ղեկավարացիա՝ կապված անտառանտեսական աշխատանքների հետ, հավաք՝ որպես գեղազարդային բույս:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանություն չի իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Vulnerable species. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km². Since the Armenian population is close to the Georgian one, the category of threat has been downgraded to VU.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 0: Apparently disappearing species. New population was found recently.

Cyclamen genus is wholly included in the Annex of CITES convention.

It is not included in the Annexes of the Bern Convention.

Description. Perennial herb, 5–10 cm, with tubers 3–5 cm in diam. Leaves broadly ovate, from above with whitish-silvery spots, from beneath carmine-red. Corolla lobes oval, with maximal width in the upper half, dark pink-violet, rarely whitish, with dark spot at base and white spots on limb. Decorative plant.

Distribution. In Armenia it occurs only in Idjevan (Achadjur, Getahovit, Koghb) floristic region. EOO is 460 km², AOO is 20 km². Locations are 3. Besides Armenia the species grows on the Greater Caucasus, Transcaucasia, Talysh, Turkey, North-West Iran.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 700–1200 meters above sea level, in the forests, at forest edges and in glades. Flowering from January to March, fruiting from February to March.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by the forestry activities, over-collection as ornamental species.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA. Красная книга Армянской ССР. 1989: 203–204. Ереван.

Гроссегейм А. А. 1950. Род *Cyclamen*.

Флора Кавказа, 7: 174–177. Ленинград.

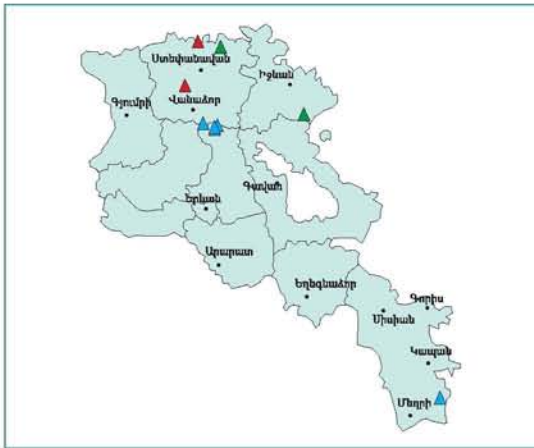
Мулкиджанян Я. И. 1966. Род *Cyclamen*.

Флора Армении, 5: 54–56. Ереван.

Կազմող՝ Ա. Ա. Ներսիսյան

Compiler A. A. Nersesyan

382. *Primula amoena* M. Bieb. — Գնարրուկ սրանչևի — Первоцвет прелестный

$$VUB\ 1\ ab(ii,iii,iv) + 2\ ab(ii,iii,iv)$$

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հեղբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Красная книга Армянской ССР, 1989; 204. Ереван.

Гроссгейм А. А. 1950. Род *Primula*.

Флора Кавказа, 7: 153–167. Ленинград.

Мулкиджанян Я. И. 1966. Род *Primula*.

Флора Армении, 6: 22–32. Ереван.

Կազմող՝ Ա. Ա. Ներսեսյան

Compiler A. A. Nersesyan

Կարեկցորին: Խոցելի տեսակ է: Տարածման շրջանի մակերեսը 20000 քառ. կմ-ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 2000 քառ. կմ-ից պակաս: Աճում է ինտենսիվ գյուղատնտեսական գործունեության տարածքներում:

Հայաստանի Կարմիր զքբի ստաջին հրատարակության մեջ
ընդգրկված էր 2 կարգավիճակով՝ հազվագյուտ տեսակ:

CTES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա բույս՝ 10–30 սմ բարձրությամբ: Տերևները՝ վերելից մերկ, տակից բավառ, հսկանգվածն կամ երկաթավուն, սեպյաձև հիմքով: Մտղկաբույրը՝ հովանոցանման, երկար ծաղկաբարձով: Պտակի խաշոք, վարդագույն ծիրանի: Բարձրարժեք գեղարարական բույս է:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Լոռու (Պրիվոլնյե և Գարգառ գյուղերի շրջակայք), Իջևանի (Լավար լեռնազանգվար, Մխիթարի և Փամբակի լեռնաշղթաներ) և Զանգեզուրի («Շիկա-հող» պետական արգելոց) ֆլորիստիկական շրջաններում: ԵՕՕ 8730 քառ. կմ է, ԱՕՕ՝ 32 քառ. կմ, լոկալիտետները՝ 6: Հայաստա-նից բացի, աճում է Մեծ Կովկասում, Արևմտյան, Հյուսիսարևելյան միտոսիայում, Անդրկովկասում:

Կենսաբանական, Կրթչիական և Ֆիզոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ենթալայան և ալպյան գոտիներում, ծ. մ. 1900–3200 մ բարձրությունների վրա, մարզագետիններում: Շատկում է մայիս ամսին, պաղարերում՝ հունիսին:

Մահմանափակող գործոններ: Մահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, սնելովալարերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ ինտենսիվ արածեցման հետևանքով, կլիմայի գոյրալ փոփոխություն, ինտենսիվ հավաք՝ որպես գեղազարդային բույս:

Պատկանություն միջոցառումներ: Պատարյացիաներից մեկը պատկանվում է «Շիկիառ» պետական արգելոցի տարածքում: Ամերսոնաշտ է իրականացնել պտուղաբույսերի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Vulnerable species. The extent of occurrence is less than 20000 km², the area of occupancy is less than 2000 km². The species grows in the area of intensive agricultural activity.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 2: Rare species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb, 10–30 cm. Leaves glabrous from above, pubescent from beneath, obovate or oblong, cuneate at base. Inflorescence umbel-shaped, scape long. Corolla large, pinkish-purple. Highly decorative species.

Distribution. In Armenia it grows in Lori (neighborhoods of Privolnoe and Gargar villages), Idjevan (Lalvar Mountain, Mrkhuz and Pambak mountain ranges) and Zangezur ("Shikahogh" State Reserve) floristic regions. EOO is 8730 km², AOO is 32 km². Locations are 6. Besides Armenia the species grows in the Greater Caucasus, Transcaucasia, NE Turkey.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in sub-alpine and alpine belts, at the altitudes of 1900–3200 meters above sea level, in the meadows. Flowering in May, fruiting in June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by the intensive grazing, global climate change; excessive collection as decorative species.

Conservation actions. One of the populations grows in “Shikahogh” State Reserve. Necessary: monitoring of the population state.

383. *Primula cordifolia* Rupr. — Գնարբուկ սրբաբերեւ — Первоцвет сердцелистный

CRB 1 *ab(ii,iii,iv) + 2 ab(ii,iii,iv)*

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Կարեգործիա: Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Կովկասի էնդեմիկ է: Հայտնի է մեկ պոպուլյացիա: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 10 քառ. կմ–ից պակաս է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 2 կարգավիճակով՝ հազվագյուտ տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա բույս՝ 10–20 (40) սմ բարձրությամբ: Տերևաթիթեղը՝ սրածն հիմքով, հանկարծակի անցնող լայն բևեռավոր կորունի, համարյա մերկ: Պսակը՝ լիմոնի դեղին:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Լոռու ֆլորիստիկական շրջանում (Պուշկինի լեռնանցք): АОО 8 քառ. կմ է, լոկալիտետը՝ 1: Հայաստանից բացի, աճում է Մեծ Կովկասում և Անդրկովկասում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ենթալպյան գոտում, ծ. մ. 2000–2400 մ բարձրությունների վրա, մարգագետիններում: Մտնում է մայիս ամսին, պտղաբերում՝ մայիս–հունիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ ինտենսիվ արածեցման, կլիմայի գրգռվ փոփոխության հետևանքով: ինտենսիվ հավաք՝ սրբաբեր գեղազարդային բույս:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանություն չի իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. Endemic of the Caucasus. Only one sub-population is known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 10 km².

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 2: Rare species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb, 10–20 (40) cm. Leaf blades almost glabrous, cordate at base, petioles broadly alate. Corolla lemon-yellow.

Distribution. In Armenia it is found only in Lori floristic region (Pushkin mountain pass). АОО is 8 square kilometers, the number of locations is 1. Besides Armenia the species grows in the Greater Caucasus and Transcaucasia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in sub-alpine belt, at the altitudes of 2000–2400 meters above sea level, in the meadows. Flowering in May, fruiting from May to June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by intensive grazing, global climate change; over-collection as an ornamental species.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Красная книга Армянской ССР. 1989: 204–205. Ереван.

Гроссгейм А. А. 1950. Род *Primula*.

Флора Кавказа, 7: 153–167. Ленинград.

Мулкиджанян Я. И. 1966. Род *Primula*.

Флора Армении, 6: 22–32. Ереван.

Կազմող՝ Ա. Ա. Ներսիսյան

Compiler A. A. Nersesyan

384. *Primula vulgaris* subsp. *komarovii* (Losinsk.) Soo — Գնարբուկ Կոմարովի — Первоцвет Комарова (= *P. komarovii* Losinsk.)

EN B 1 ab(ii,iii) + 2 ab(ii,iii)

© Անուշ Ներսեսյան
© Anush Nersesyan

Կարևորագույն: Վտանգված տեսակ է: Կովկասի էնդեմիկ է: Հայաստանում հայտնի է մեկ պոպուլյացիա: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ-ից պակաս է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 2 կարգավիճակով՝ հազվագյուտ տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա խոտաբույս՝ 6–10 սմ բարձրությամբ: Ծաղկալարը զարգացած չէ: Ծաղիկները՝ միայնակ, սպիտակ, 3–4 սմ տրամագծով: Բաժակը՝ պսակի խողովակին հավասար: Գեղազարդային տեսակ է:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Ջանգելգորի ֆլորիստիկական շրջանում («Շիկահող» պետական արգելոց, Մակատեն գյուղի շրջակայք): AOO 12 քառ. կմ է, լոկալիտները՝ 2, որոնց միջև տարածությունը 15 կմ: Հայաստանից բացի, աճում է Արևմտյան Կովկասում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին և միջին լեռնային գոտիներում, ծ. մ. 800–1600 մ բարձրությունների վրա, անտառներում: Ծաղկում է ապրիլ–մայիս ամիսներին, պտղաբերում՝ մայիս հունիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ անտառափայտաբերական գործունեության, ճանապարհաշինության հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պոպուլյացիայի մի մասը պահպանվում է «Շիկահող» պետական արգելոցի տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ, ներդնել ծաղկաբուծության բնագավառում:

Category. Endangered species. Endemic of the Caucasus. In Armenia one sub-population is known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km².

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 2: Rare species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb, 6–10 cm. Scape not developed. Flowers solitary, white, 3–4 cm in diam. Calyx equal to corolla tube.

Distribution. In Armenia it occurs in Zangezur floristic region (“Shikahogh” State Reserve, neighborhoods of Chakaten village). AOO is 12 km², the number of locations is 2, the distance between which is 15 km. Besides Armenia grows in the West Caucasus.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower and middle mountain belts, at the altitudes of 800–1600 meters above sea level, in the forest. Flowering from April to May, fruiting from May to June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by unsustainable forestry activities and road construction.

Conservation actions. A part of the population grows in “Shikahogh” State Reserve. Necessary: monitoring of the population state; introduction into floriculture.

Մկրտագրություններ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Красная книга Армянской ССР. 1989: 205. Ереван.

Гроссгейм А. А. 1950. Род *Primula*.

Флора Кавказа, 7: 153–167. Ленинград.

Мулкиджян Я. И. 1966. Род *Primula*.

Флора Армении, 6: 22–32. Ереван.

Կազմող՝ Ա. Ա. Ներսեսյան

Compiler A. A. Nersesyan

385. *Primula vulgaris* subsp. *woronowii* (Losinsk.) Soo (= *P. woronowii* Losinsk.) — Գնարբուկ Վորոնովի — Первоцвет Воронова

EN B 1 ab(ii,iii) + 2 ab(ii,iii)

© Անուշ Ներսեսյան
© Anush Nersesyan

Կարեգործիչ: Վտանգված տեսակ է: Կովկասի էնդեմիկ է: Հայաստանում հայտնի է մեկ պոպուլյացիա, որի տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ-ից պակաս է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 2 կարգավիճակով՝ հազվագյուտ տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա բույս՝ 5–8 սմ բարձրության: Ծաղկալաբր զարգացած չէ: Ծաղիկները՝ վարդագույն, 2,5–3 սմ տրամագծով: Բաժակը՝ պսակի խողովակից մի քիչ կարճ: Գեղազարդային բույս է:

Տարածում: Հայտնի է միայն Զանգեզուրի ֆլորիստիկական շրջանում (Շակահող գյուղի շրջակայք, «Շիկահող» պետական արգելոց, Խուստուփ լեռան ստորոտ): AOO 16 քառ. կմ է, լոկալիտետները՝ 2, որոնց միջև տարածությունը 20 կմ: Հայաստանից բացի աճում է Արևելյան Կովկասում, Կենտրոնական և Արևելյան Անդրկովկասում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին և միջին լեռնային գոտիներում, ծ. մ. 800–1500 մ բարձրությունների վրա, անտառներում: Ծաղկում է ապրիլ–մայիս ամիսներին, պտղաբերում՝ մայիս–հունիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ: Անելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ անտառտնտեսական գործունեության, ճանապարհաշինության հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պոպուլյացիայի մի մասը պահպանվում է «Շիկահող» պետական արգելոցի տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ, ներդնել ծաղկաբուծության բնագավառում:

Category. Endangered species. Endemic of the Caucasus. In Armenia one sub-population is known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km².

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 2: Rare species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb, 5–8 cm. Scape not developed. Corolla pink, 2.5–3 cm in diam. Calyx slightly shorter than corolla tube. Decorative.

Distribution. In Armenia it occurs only in Zangezur floristic region (“Shikahogh” State Reserve, neighborhoods of Chakaten village, slopes of Khustup Mountain). AOO is 16 km², the number of locations is 2, the distance between which is 20 km. Besides Armenia grows in the East Caucasus, Central and East Transcaucasia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower and middle mountain belts, at the altitudes of 800–1500 meters above sea level, in the forests. Flowering from April to May, fruiting from May to June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by unsustainable forestry activities and road construction.

Conservation actions. A part of the population grows in “Shikahogh” State Reserve. Necessary: monitoring of the population state; introduction into floriculture.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA. Красная книга Армянской ССР. 1989: 205–206. Ереван.

Гроссгейм А. А. 1950. Род Primula.

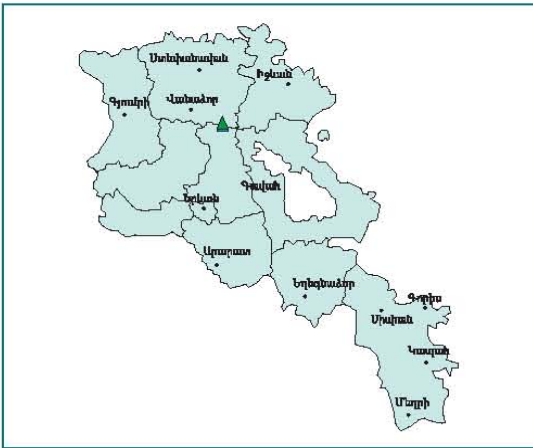
Флора Кавказа, 7: 153–167. Ленинград.

Мулкиджанян Я. И. 1966. Род Primula.

Флора Армении, 6: 22–32. Ереван.

Վազմող՝ Ա. Ա. Ներսեսյան

Compiler A. A. Nersesyan

386. *Orthilia secunda* (L.) House — Оршрѣш ѿнрр — Ортилия малая
$$EN^* B \ 1 \ ab(iii) + 2 \ ab(iii)$$

© Torbjorn Kroneste.du

ՄԱԳՔՆԱԴՐՋՈՒՐՆԵՐ\References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Мулкиджанян Я.И. 1973. Род *Orthilia*.

Флора Армении, 6: 13. Ереван.

Կազմող՝ Գ. Մ. Ֆալկուշ

Compiler G. M. Fayvush

Կարեգործի: Վտանգված տեսակ է: Տարածման և բնակություն շրջանները 10 քառ. կմ-ից պակաս է: Տեսակի իմնական տարածման շրջանը գտնվում է Հայաստանի սահմաններից դուրս, հետևաբար սպառնալիքի կատեգորիան նվազեցվել է մինչև EN:

Հայաստանի Կարմիր զորքի առաջին հրատարակության մեջ
բնութագրված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բազմամյա կոճղարմատավոր խոտաբույս՝ 10–15 սմ բարձրությամբ: Տերևները՝ երկաթալուն, սուր, մինչև 1 սմ երկարությամբ կտրուկներով, խմբված ցողունների հիմքում: Շաղկիկները՝ ակտինոմորֆ, ոչ մեծ, հավաքված միակողմանի աղկալույզով: Պսակաթերթերը՝ կամայախաղիված, համարյա գնդաձև:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Իջևանի ֆլորիստիկական շրջանում, Մարգահովիտ գյուղի շրջակայքում: АОО 4 քառ. կմ է: Լեկալիստեղ՝ 1: Հայաստանից բացի, տեսակը հանդիպում է համադրյա անբողջ Կովկասում, Տվրոպայում, միջերկրածովյան ավազանում, Հյուսիսատլանտիկ Սևանաօվիայում, Սիբիրում, Կենտրոնական և Արևելյան Ասիայում և Հյուսիսային Ամերիկայում:

Կենսաբանական, Էկոլոգիական և Ֆիզիոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Անում է միջին լեռնային գոտու ծ. մ. 1400–1800 մ բարձրությունների վրա, անտառներում, խոնավ մարգագետիններում և ճահճաջուղ տեղերում: Շաղկում է հունիս–հուլիս ամիսներին, սպտաբերում է օգոստոս–սեպտեմբերին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորստու կամ դեգրադացիա՝ կապված անտառոտեղտեսական աշխատանքների և կլիմայի գյուրալ փոփոխութթւան հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության միջոցառումներ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պտպուլյացիա յի վիճակի մոտ խորրինգ:

Category. Endangered species. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 10 km². Since the main area of distribution of the species is situated beyond the borders of Armenia the category of threat has been downgraded to EN.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial rhizomatous herb, 10–15 cm. Leaves oblong, acute, on petioles up to 1 cm long, congested at the stem base. Flowers actinomorphic, not large, in second raceme. Corolla greenish-white, almost globular.

Distribution. In Armenia it occurs only in Idjevan floristic region, in the neighborhoods of Margahovit village. AOO is 4 km², the number of locations is 1. Besides Armenia it grows almost in the whole of Caucasus, Europe, Mediterranean Sea basin, North-East Anatolia, Siberia, Central and East Asia, North America.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in middle mountain belt, at the altitudes of 1400–1800 meters above sea level, in the forests, meadows and swamped places. Flowering from June to July, fruiting from August to September.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by forestry activities and global climate change.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state.

387. *Adonis eriocalycina* Boiss. — Կուժկոպրուկ բրդաձողկարածակային — Горлицет шерстисточашечный

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© Գ. Պիլս
© G. Pils

Կարեգորիա: Վտանգված տեսակ է: Հայաստանի պարսպա-
ցիան գտնվում է ընդհանուր արևալի հյուսիսային սահմանում: Տա-
րածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից պակաս է, բնակության
շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ–ից պակաս: Տեսակին ապտանում է
տարածման և բնակության շրջանների կրճատում հողերի յուրաց-
ման պատճառով:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ
ընդգրկված չէր:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:
Նկարագրություն: Միամյա խոտաբույս՝ 10–15 սմ բարձրությ-
ան: Տերևները՝ 2–3– փետրածե հատված, գծային մասերով: Ծաղիկ-
ները՝ միայնակ, ակախնոմորֆ, 20–35 մմ տրամագծով: Բաժակալեր-
քերը՝ անգույն, երբեմն ծիրանագույն, արտաքինից բավառ: Պատկա-
րերը՝ վառ կարմիր:

Տարածում: Հայաստանում աճում է Երևանի (Կապուտան, Երասխ և Նարեկ գյուղերի շրջակայք) և Գարեղեգի (Խաչիկ, Ամա-
ղու) ֆորիստիկական շրջաններում: EOO՝ 1540 քառ. կմ, AOO՝ 16
քառ. կմ, լոկալիտները՝ 4: Հայաստանից բացի, տեսակը տարած-
ված է Արևելյան Անատոլիայում, Հյուսիսային Իրաքում, Սիրիական
անապատում:

**Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոգենոլոգիական
առանձնահատկություններ:** Աճում է ստորին և միջին լեռնային
գոտիներում, ծ. մ. 800–1700 մ բարձրությունների վրա, քարքարոտ,
խճաքարոտ լանջերին, կիսաանապատում և լեռնային տափաստա-
նում: Ծաղկում է մայիս ամսին, պտղաբերում՝ հունիսին:

Մահմանափակող գործոններ: Մահմանափակ տարածման և
բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադա-
ցիա՝ հողատարածքների յուրացման հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության գործողու-
թյուններ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է կազմակերպել հետա-
զոտական աշխատանքներ՝ նոր աճելավայրեր հայտնաբերելու հա-
մար, իրականացնել պարսպացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. The sub-population of Armenia is
situated in the northern border of the main area of distribution. The extent of
occurrence is less than 5000 km², area of occupancy is less than 500 km². The
species faces decline of the extent of occurrence and area of occupancy
caused by land development.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of
Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern
Convention.

Description. Annual plant, 10–15 (20) cm. Leaves 2–3–pinnatisect;
lobes linear. Flowers solitary, actinomorphic, 20–35 mm in diam. Sepals
colorless (rarely purple), lanose on outside. Petals scarlet.

Distribution. In Armenia it is found in Yerevan (surroundings of
Kaputan, Narek, Yeraskh villages) and Darelegis (Khachik, Amaghu)
floristic regions. EOO is 1540 km², AOO is 16 km², the number of
locations is 4. Besides Armenia the general area of distribution includes
East Anatolia, North Iraq, and Syrian Desert.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows
in lower and middle mountain belts, at the altitudes of 800–1700 meters
above sea level, on stony slopes, in the semi-desert and mountain steppe.
Flowering in May, fruiting in June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of
occupancy, loss/degradation of habitats caused by land development.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring
of the population state, search of new habitats.

Մկգրնադրյուններ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հերբարիումի նյութեր

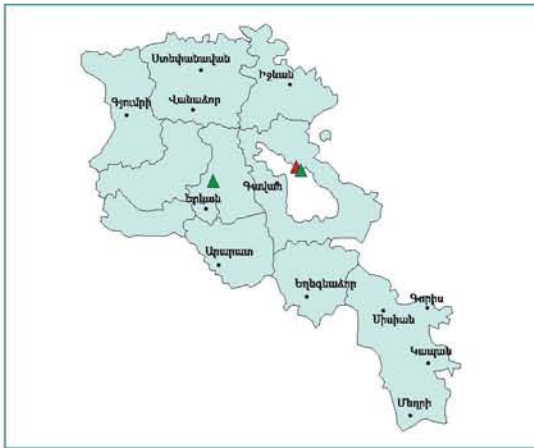
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Davis P. H. 1965. Adonis L. Flora of Turkey, 1: 140–146.
Edinburgh.

Манабян В. А. 2002. Новые материалы к флоре Арме-
нии. Флора, растительность и растительные ресурсы
Армении, 14: 85–86. Ереван.

Еленевский А. Г. Ranunculaceae. Определитель сосуди-
стых растений Армении (рукопись).

Վազմով Մ. Է. Հովհաննիսյան

Compiler M. E. Oganesian

388. *Adonis wolgensis* Steven — Կուժկոսրուկ վարայի — Горницет волжский
$$CRB\ 1\ ab(iii) + 2\ ab(iii)$$

© Kamilla Tamanyan

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հեղբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Тахтаджян А. Л. 1954. Флора Армении, 1:
211–214. Ереван.

Гроссгейм А. А. 1950. Флора Кавказа, 2-е изд., 4: 75-78. Москва-Ленинград.

Davis P. H. 1965. *Adonis L. Flora of Turkey*, 1: 140–146. Edinburgh.

Еленевский А. Г. Ranunculaceae. Определитель сосудистых растений Армении (рукопись).

Կազմող՝ Մ. Է. Հովհաննիսյան

Compiler M. E. Oganessian

Կարեկցորիա: Կրիստիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Հայանի են երկու պոպուլյացիաներ: Տարածման և բնակություն շրջանների մակերեսը 10 քառ. կմ-ից պակաս է: Արեալը խիստ մասնատված է: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների կրճատում՝ աճեղավայրերի պայմանների փոփոխության պատճառով:

Հայաստանի Կոմիտեի գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր:

CTES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա խառնարյուն՝ 15-30 (50) սմ բարձրությամբ: Տերևները՝ կրկնակի մատնածև, բաժանված, երկար նշտարածև զծային մասերով: Մտղիկները՝ միայնակ, սկախնմուրֆ: Պսակաբերքերը՝ դեղին, երկարավուն, 15-20 մմ երկարությամբ:

Տարածում: Հայաստանում աճում է Մեանի (Արտանիշի թեթևկզի) և Ապարանի (Չարենցավանի շրջակայք) ֆորմիտիկական շրջաններում: AOO 8 քառ. կմ է, լոկալիտանները՝ 2, որոնց միջև հեռավորությունը 60 կմ է: Հայաստանից բացի, հանդիպում է Հյուսիս-արևմտյան և Արևելյան Անդրկովկասում, Թալիշում, Կենտրոնական և Արևելյան (հարավ) Տվրադայայում, Արևմտյան Սիբիրում, Հյուսիս-արևելյան Ամստադիայում:

Կենսաբանական, Էկոլոգիական և Ֆիզիոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Անում է միջին և վերին լեռնային գոտիներում, ծ. մ. 1500–2300 մ բարձրությունների վրա, լեռնային տափաստանում, տրսզականտաներում: Շաղկում է մայիս–հունիս առիւններին, պտղաբերում՝ հուլիսին: Գեղատեսիլ բույս՝ արժանի է բազմազան ալելգործության համար:

Մահամաճիպակող գործոններ: Մահամաճիպակ տարածման և բնակչության շրջաններ, աճելով պարբերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ մարդկածին գործոնների ազդեցության հետևանքով:

Պաշտպանության միջոցառումներ: Պաշտպանվում է «Մասն» ազգային պարկի Արտանիշի արգելոցային գոտում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պապուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. Two sub-populations are known. The extent of occurrence and area of occupancy are less than 10 km². The area of distribution is severely fragmented. The species faces decline of the extent of occurrence and the area of occupancy caused by changes in habitat conditions.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb, 15–30 (50) cm. Leaves 2-digitate-partite; lobes long, linear-lanceolate. Flowers solitary, actinomorphic. Petals yellow, oblong, 15–20 mm long.

Distribution. In Armenia it grows in Sevan (Artanish peninsula) and Aparan (neighborhoods of Charentsavan) floristic regions. AOO is 8 km², the number of locations is 2, the distance between which is 60 km. Besides Armenia the species grows in North–West and East Transcaucasia, Talish, Central and East Europe, West Siberia, North–East Anatolia.

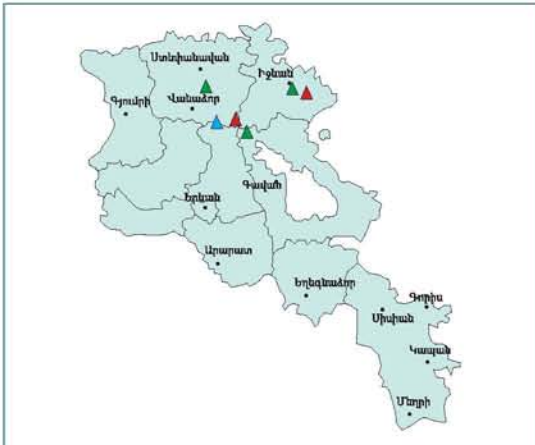
Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in middle and upper mountain belts, at the altitude of 1500–2300 meters above sea level, in mountain steppes, among tragacanth formations. Flowering from May to June, fruiting in July. Ornamental plant, which deserves breeding for gardening.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by anthropogenic factor.

Conservation actions. It is conserved in "Artanish" reservation zone of "Sevan" National Park. Necessary: monitoring of the population state; introduction into floriculture.

389. *Anemone ranunculoides* L. — Վարդակակաչ գորբնուկային — Ветреница лютичная

EN B 1 ab(ii,iii) + 2 ab(ii,iii)

© Josef Hlasek
© www.hlasek.com

Կարեգորիա: Վտանգված տեսակ է: Հայտնի է Հյուսիսային Հայաստանում՝ 3 պոպուլյացիաներում: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ–ից պակաս: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների կրճատում՝ անտառների հատումների և ներքին գործոնների պատճառով:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բազմամյա կոճղարմատավոր խառաբույս՝ 10–20 սմ բարձրության: Ծաղիկների տակ գտնվող ծածկոցը կազմված է մատնածև հատված ցողունային տերևներից (նման են արմատները տերևներին): Ծաղիկները՝ դեղին: Գեղարդային բույս է:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Իջևանի ֆլորիստիկական շրջանում: EOO 980 քառ. կմ է, AOO՝ 20 քառ. կմ, լոկալիտները՝ 3. Հայաստանի սահմաններից դուրս տարածված է Կովկասում, Եվրասիայում, միջերկրածովյան ավազանի երկրներում, Հյուսիսային Ամստոյիայում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է միջին լեռնային գոտում, ծ. մ. 1000–2000 մ բարձրությունների վրա, անտառներում: Ծաղկում է ապրիլ ամսին, պտղաբերում՝ մայիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ անտառների հատման հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պոպուլյացիայի մի մասը պահպանվում է «Գեյլիջան» ազգային պարկի տարածքում: Անհրաժեշտ է կազմակերպել հետազոտական աշխատանքներ նոր աճելավայրեր հայտնաբերելու համար, իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. Three sub-populations are known in the North Armenia. The extent of occurrence is less than 5000 km², area of occupancy is less than 500 km². The species faces decline of the extent of occurrence and area of occupancy caused by internal factors and forest cuttings.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial rhizomatous herb, 10–20 cm. Flowers with involucre of shortly petiolate, digitate-dissected cauline leaves, similar to the basal ones. Flowers yellow.

Distribution. In Armenia it grows only in Idjevan floristic region. EOO is 980 km², AOO is 20 km², the number of locations is 3. Besides Armenia the general area of distribution includes the Caucasus, Europe, countries of the Mediterranean Sea basin, North Anatolia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in middle mountain belt, at the altitudes of 1000–2000 meters above sea level, in the forests. Flowering in April, fruiting in May.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by forest cuttings.

Conservation actions. Part of the population grows in “Dilidjan” National Park. Necessary: monitoring of the population state, search of new habitats.

Սկզբնաղբյուրներ/References

- Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Тахтаджян А. Л. 1954. Флора Армении, 1: 170–176. Ереван.
Гроссгейм А. А. 1950. Флора Кавказа, 2–е изд., 4: 37–40. Москва–Ленинград.
Еленевский А. Г. Ranunculaceae. Определитель сосудистых растений Армении (рукопись).
Մագնող՝ Մ. Է. Հովհաննիսյան
Compiler M. E. Oganessian

390. *Clematis vitalba* L. — Նոսրոսի խաղողաբեր — Ломонос виноградолистный

EN* B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© Կամիլլա Թամանյան
© Kamilla Tamanyan

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հերբարիումի նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Гроссгейм А. А. 1950. Род Clematis L.
Флора Кавказа, 2, 4: 42–44. М.–Л.
Тахтаджян А. Л. 1954. Род Clematis L.
Флора Армении, 1: 179–180. Ереван.
Davis P. H., Coode M. J. E., Cullen J. 1965. Clematis L.
Flora of Turkey, 1: 138–140. Edinburgh.
Красная книга Армянской ССР. 1989: 207. Ереван.
Կազմող՝ Մ. Է. Հովհաննիսյան
Compiler M. E. Oganessian

Կարեգործիչ: Վտանգված տեսակ է: Հայտնի է միայն մեկ պոպուլյացիա: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 10 քառ. կմ–ից պակաս է: Նկատի ունենալով տեսակի շատ լայն ընդհանուր տարածումը՝ սպառնալիքի կատեգորիան իջեցվել է մինչև EN:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման սպառնալիքի ենթակա տեսակ:

CITES–ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Ստացող բույսի՝ 2–5 մ երկարության ցողուններով: Տերևները՝ երկար կոթուններով, փետրածև, սրտածև հիմքով ձվածև սուր տերևիկներով: Ծաղկաբույլը՝ հորսմածև, բազմածաղիկ: Ծաղիկները սկսվում են բացվել: Ծաղկապատի տերևիկները՝ դեղնավուն, 8–12 մմ երկարության: Պտուղը՝ բազմաբնկույզիկ: Ընկույզիկները՝ բարակ երկար ալվամազով ծածկված կաուցով:

Տարածում: Հայաստանում հայտնի է միայն Իջևանի ֆյուրիստիկական շրջանում (Նոյեմբերյան, Զուջևան): AOO 8 քառ. կմ է, բնակիչները՝ 1: Հայաստանից բացի, աճում է Կովկասում, Արևմտյան Եվրոպայում, միջերկրածովյան ավազանի երկրներում, Ղրիմում, Հյուսիսային Ամստրիայում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գոտում, ծ. մ. 700–1000 մ բարձրությունների վրա, անտառի եզրերին, քիերի մացառուներում, ցանկապատերի երկարությամբ: Ծաղկում է հունիս ամսին, պտուղներում՝ հուլիս–օգոստոսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության գործողություններ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է կազմակերպել հետազոտական աշխատանքներ՝ նոր աճելավայրեր հայտնաբերելու համար, իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. Only one sub-population is known. The extent of occurrence and area of occupancy are less than 10 km². Taking into consideration wide range of general distribution of the species the category of threat has been downgraded to EN.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1 Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Climbing shrub with stems 2–5 m long. Leaves with long petioles, pinnate; leaflets ovate, at base cordate, at apex acute. Inflorescence panicle, many-flowered. Flowers actinomorphic; perianth segments yellowish, 8–12 mm long.

Distribution. In Armenia it grows in Idjevan (Noyemberyan, Djudjevan) floristic region. AOO is 8 km², the number of locations is 1. Besides Armenia the general area of distribution includes the Caucasus, Atlantic Europe, countries of the Mediterranean Sea basin, the Crimea, North Anatolia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 700–1000 meters above sea level, at forest edges, in the shrubs, along fences. Flowering in June, fruiting in July–August.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state, search of new habitats.